

Úloha ovčáckých psů při zajišťování výživy ovcí

Ing. Radko Loučka, CSc. – FITMIN o.s., Helvíkovice 90, 564 01 Žamberk

Úvod

V souvislosti s nárůstem chovu ovcí v oplůtcích u nás zemědělci stále více pociťují potřebu využívat při manipulaci se stádem ovčáckého psa, případně pro hlídání stáda psa pasteveckého. Před několika lety jsme se s několika kolegy začali vážně zajímat o to jak mohou psi v praxi pomáhat při manipulaci se zvířaty a při jejich krmení. Na základě studia literatury a později z vlastní praxe jsme zjistili, že pro manipulaci s ovcemi má bezkonkurenčně nejlepší vlohy border collie. Od roku 1999, kdy byly v Litomyšli uspořádány první zkoušky vloh ovčáckých psů v pasení ovcí, úspěšně absolvovalo zkoušky vloh a zkoušky pracovní upotřebitelnosti psů pro pasení zvířat několik stovek psů různých plemen.

Cílem této práce je shrnout poznatky z praxe a sestavit návod k jakým činnostem a jak ovčácké psy plemene border collie při krmení ovcí využívat.

Metodika

V roce 1993 byl na území České republiky dovezen první ovčácký pes plemene border collie. Do té doby se jako pomocníci při pasení ovcí (salašnickým, resp. karpatským způsobem) používali převážně němečtí ovčáci, skotské kolie a některá maďarská plemena psů jako puli a pumi, případně jejich kříženci. S dovozem border collie se pojí i snaha jejich majitelů prokázat jejich vlohy k pasení ovcí i jiných hospodářských zvířat. Ke sledování bylo vybráno několik psů a fen plemene border collie. Pocházeli především z pracovních linií ISDS (International Sheep Dog Society) dovezených z Velké Británie. Na farmách, kde pracovali ve stádech ovcí, byl uskutečněn průzkum, ve kterém se sledovalo jak byli psi cvičeni, jak byly prověřovány jejich vlohy a vlastnosti, k jakým činnostem a s jakým úspěchem byli v chovech využíváni.

Výsledky a diskuse

Jak psy cvičit, zkušenosti z praxe

- Se zahájením výcviku není třeba spěchat, lépe je počkat zhruba do věku jednoho roku psa, v tu dobu dokáže lépe chápat, co se na něm chce a bývá více poslušný.
- S hospodářskými zvířaty se musí zacházet klidně, pak jsou ochotnější nechat se vést nebo hnát, než jsou-li rozrušené. Je nutné vyvarovat se všech činností, které mohou vyvolat strach, zranění či zneklidnění zvířat, zvláště při práci s vysokobřezími jedinci.
- Při manipulaci se zvířaty je třeba využít jejich tendence udržovat se ve stádě.
- Výcvik probíhá lépe, je-li ovčácký pes navyklý na stádo a stádo na psa.

Jak byly prověřovány jejich vlohy a vlastnosti

- Byly sestaveny jednotné řady pro testaci vloh a práce ovčáckých psů.
- Byla navázána spolupráce jak s kynologickými organizacemi, tak s organizacemi zabývajícími se chovem a plemenářskou prací v chovech ovcí, koz a skotu.

- Byli vyškoleni instruktoři a rozhodčí pro výcvik a testy práce ovčáckých psů.
- Každoročně bylo zorganizováno několik akcí – školení, zkoušky, soutěže.
- Výsledky zkoušek a soutěží jsou pravidelně vyhodnocovány a uveřejňovány v klubových zpravodajích a na WEBových stránkách.

K jakým činnostem byli psi využíváni

- Přihánání stáda k ovčákovi – základní instinkt border collie.
- Hnaní stáda za ovčákem, balancování - základní instinkt border collie.
- Hnaní stáda určeným směrem mimo balanc – nutno psa naučit.
- Vyčlenění několika zvířat ze stáda – nutno psa naučit.
- Zamezení pohybu stáda přes určenou hranici „brázdu“ – nutno psa naučit.

Příklady: ■ Protože v oplůtkovém systému chovu nejsou ovce krmeny šrotem, není je ani možné na něj nalákat. Před člověkem mají spíše respekt a neradi se k němu přiblíží. Jestliže je však ovládá pes, hledají u člověka záchranu. ■ Ovšem beranům se většinou šrot do zimní krmné dávky přidává. Pro ošetřovatele je jen velmi obtížné obrátit sám dřevěné krmné žlaby, stojí-li na nich několik zdatných ovcí. ■ Při zakládání kulatých obřích balíků do ovčína, protože by balík mohl nedočkavé ovce zamáčknot do podestýlky, je třeba buď ovce někam zavřít, nebo je nechat ohlídat psem (dát mu povel „brázda“).

S jakým úspěchem byli border collie v chovech využívány

- Border collie využívané v chovech ovcí mají pro manipulaci se zvířaty vlohy. Dosud však nejsou jejich majitelé natolik zdatní, aby dokázali psy zvládnout a dobře vycvičit.
- Základní přínos je v ekonomice chovu ovcí. Počáteční investice (10 až 14 tisíc za nákup psa) se vrátí v šetření nervů a času (a tedy i nákladů na mzdy), který by bylo nutné vynaložit na manipulaci se stádem. K návratu investic přispěje i to, že zvířata nejsou stresována a tudíž se dá předpokládat, že i jejich přírůstky budou vyšší.
- Druhotný přínos je ve vlastním chovu psů – za štěňata, za krytí apod., další přínos je psychický (psychologický), lépe a s větší chutí se pracuje, máte-li psa jako pomocníka.

Závěr

Border collie využívané v chovech ovcí většinou mají pro manipulaci se zvířaty vlohy. Přínosy v ekonomice chovu, zejména v šetření času a nervů, jsou evidentní.